

**СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АТРИБУТИВНИХ
СЛОВСПОЛУЧЕНЬ У ТЕКСТАХ ПРОМОВ**

Гайда О. М.

*кандидат філологічних наук,
викладач англійської мови Галицького фахового коледжу
імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

Атрибутивні словосполучення є одними із найбільш поширених у текстах промов. У такого типу словосполученнях означення виражається за допомогою прикметника, зокрема як англійській, так і українській мові притаманна структурна модель *прикм. + ім.* Характерними способами перекладу таких словосполучень є еквівалентний та компресія.

Конструкції, у яких прикметник є означенням, зазвичай, перекладають еквівалентними українськими атрибутивними словосполученнями. Такий прийом перекладу пояснюємо спільністю граматичної структури зазначених словосполучень. Тим не менш, англійський текст зазвичай відзначається меншим обсягом. Однією із причин цього є притаманна англійській мові тенденція до лаконічності, стислості та компресії мовних засобів. Однак таке твердження лише констатує загальну тенденцію, зумовлену приналежністю української та англійської мов до різних типів мов – синтетичного й аналітичного. Ці типи мов свідчать про те, що за своєю сутністю і принципом побудови вони не лише є різними, але й протилежними. Тим не менш, ця протилежність формальна, оскільки стосується вираження одного й того ж змісту [2].

Під час використання компресії або стратегії скорочення тексту, важливим є досягнення зв'язності висловлювання, уникнення втрати будь-якої важливої для змісту інформації та викривлення змісту [4, с. 207]. Значні можливості для скорочення тексту перекладу відкриваються шляхом опускання прикметників, які мають підсилювальний ефект [1, с. 48].

Наприклад: *There are **amazing things** you can do* (Treasure). – *Ви можете творити **дива*** (Трежер);

*I'm going to show you the **six vocal warm-up exercises** that I do before every talk I ever do* (Treasure). – *Я покажу вам **шість вправ для підігріву голосу**, які я виконую перед кожною своєю промовою* (Трежер);

*If I had never dropped in on that **single course** in college, the Mac would have never had multiple typefaces or proportionally spaced fonts* (Jobs). – *Тож, якщо б я не пішов на той **курс** у коледжі, Mac ніколи б не мав кілька гарнітур чи шрифтів з пропорційними відступами* (Джобс);

*Because I had dropped out and didn't have to take the **normal classes**, I decided to take a calligraphy class to learn how to do this* (Jobs). – *Так як я залишив навчання, і мені не потрібно було відвідувати **заняття**, я вирішив ходити на курс каліграфії, щоб навчитися – як таке робити* (Джобс).

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Компресію вважають явищем спрощення, стягнення, вилучення певних лексичних і синтаксичних елементів тексту оригіналу [1, с. 45]. Як засіб досягнення ясності висловлювання вона є одним із аспектів вираження закону мовної економії, зумовленого характером людського спілкування, адже комунікативні дії прагнуть досягати максимального практичного заощадження зусиль та часу [1, с. 46]. Явище компресії зумовлено законом мовної економії, вимогами жанру, а також воно відбувається за рахунок підвищення інформативності мовних одиниць та виключення тих компонентів, які можуть бути відновлені з невербальної частини тексту, без зміни його інформаційного навантаження порівняно з вихідним текстом або нейтральною стилістичною нормою [3, с. 233].

Перед перекладачем постійно постає питання про межі припустимості застосування стратегій скорочення тексту (мовної компресії та вилучення), а у зв'язку із цим – про ступінь шкоди, завданої повідомленню при перекладі. Шкода перекодуванню повідомлення виявляється у втраті змісту, що є однією із найсерйозніших помилок перекладача та відбувається через упускання:

- 1) змістовних інформаційно наповнених елементів;
- 2) упускання одиниць, важливих із точки зору комунікативного завдання;
- 3) упускання нових інформаційних одиниць тощо [4, с. 207].

На відміну від втрати змісту, компресія та упускання мають бути способами зменшення складника величини тексту без завдання суттєвої шкоди виконанню комунікативного завдання мовця. Вилучення та компресія як стратегії скорочення тексту при перекладі стають можливими завдяки інформаційній надлишковості мовлення. Тому перекладачі удаються до упускання та конденсування надлишкових елементів висловлювання – елементів, які можна зрозуміти з позамовної ситуації спілкування та контексту комунікації, а також через більш компактні форми висловлювання. Найбільш часто упусканню підлягають означення (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Англомовні ілюстрації	Використання прийому компресії
<i>these seven, I think, are pretty large habits that we can all fall into</i>	<i>ці сім звичок притаманні більшості із нас</i>
<i>slightly different meaning in those two deliveries</i>	<i>ці речення децю відрізняються</i>
<i>normal classes</i>	<i>заняття</i>
<i>varying the amount of space</i>	<i>відступи</i>
<i>one of this had even a hope of any practical application in my life</i>	<i>не сподівався, що ці знання будь-коли застосовуватиму у моєму житті</i>
<i>parents' garage</i>	<i>гараж</i>
<i>getting fired from Apple was the best thing that could have ever happened to me</i>	<i>звільнення з Apple було найкращим, що будь-коли могло зі мною трапитися</i>
<i>awful tasting medicine</i>	<i>гіркі ліки</i>
<i>greater cooperation and understanding</i>	<i>тісніше співробітництво</i>
<i>our patchwork heritage is a strength</i>	<i>наша строкатість – це сила</i>
<i>courage and fair play</i>	<i>мужність та справедливість</i>
<i>Ebola epidemic</i>	<i>Ебола</i>

У МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Отож, сутність прийому компресії під час перекладу полягає в більш компактному вираженні думки однієї мови засобами іншої за рахунок використання семантично повніших одиниць, коротших конструкцій, тобто перетворення початкового тексту для надання йому більш стислої форми. Значні можливості скорочення тексту перекладу атрибутивних словосполучень відкриваються за допомогою опускавання прикметників, які мають підсилювальний зміст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Камінський Ю. Комплементарна єдність компресії та декомпресії в межах закону мовної економії. *Вісн. Сум. держ. ун-ту. Сер. : «Філологія»*. Суми : СумДУ, 2017. № 1. Т. 2. С. 45–53.
2. Кузнєцов В. Персоніфікація деяких іменників як важливий вид трансформації при перекладі з української мови на англійську. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2123/1/04kvbuma.pdf>
3. Остроушко О. А. Деякі граматичні труднощі англо-українського перекладу (на матеріалі інформаційних текстів). *Філологічні студії*. 2012. Вип. 7. С. 232–244.
4. Снегірьова Є. Компресія і втрати змісту при синхронному перекладі: як не перейти межу. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи : зб. наук. пр.* Київ : Логос, 2010. Вип. 5. С. 206–214.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Gates – Bill Gates. The next outbreak? We're not ready. URL : https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all
2. Гейтс – Білл Гейтс. Наступний спалах епідемії? Ми не готові. Переклад Т. Кацімон. URL : https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?language=uk
3. Jobs – Steve Jobs. Commencement address on June 12, 2005. URL : <https://news.stanford.edu/2005/06/14/jobs-061505/>
4. Джобс – Стів Джобс. Промова перед випускниками Стенфордського університету. Переклад Федора Сидорука. URL : <http://ittest.com.ua/Jobs.html>
5. Treasure – Julian Treasure. How to speak so that people want to listen. URL : https://www.ted.com/talks/julian_treasure_how_to_speak_so_that_people_want_to_listen?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all
6. Трежер – Трежер Д. Як потрібно говорити, щоб людям хотілося слухати. Переклад Ukr Voice Team. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=VITVUiMFAE8>